

Thora Knudsens foredrag om tvungen eller frivillig undervisning for enhver kvinde i husmoderens og moderens gerning

Taler

Thora Knudsen
Kvindesagsforkæmper

Dato

1. juni 1912

Sted

Dansk Kvindesamfunds
fællesmøde i Kolding

Omstændigheder

Foredrag paa Dansk Kvindesamfunds fællesmøde i Kolding, juni 1912.

Oprindelig trykt i *Kristeligt kvindeblad* årgang 3 (10) 1912, s. 79-80 og *Kristeligt kvindeblad* årgang 4 (1) 1913, s. 91-94.

Naar det nu er bleven overdraget mig at indlede denne Forhandling, saa kan jeg sige, at det er mig en sand Glæde at gøre det — I vor berettigede Kamp for at opnaa politisk Valgret og Valgbarhed maa vi ikke glemme vore Hjem; det er de første og største Pligter, vi Kvinder har at passe Hus og Hjem og at gøre det saadan, at Hjemmet bliver et Arnested i Ordets bedste Betydning — et Fristed — et Hvilested, hvor man føler den nænsomme Haand og det varme Hjertelag, som Verden kun saa sparsomt har tilovers for sine Børn — det er *det*, man skal finde i Hjemmet; det er *det*, Menneskene trænger til for at faa Kræfter til Livets Kamp; vi kan ikke undvære gode Hjem, og en af de første Betingelser for, at Hjemmene bliver gode, er, at vi Kvinder forstaar vore Pligter der, *at vi kender Husmoderens og Moderens Gerning*.

Naar en ny Tanke opstaar — naar en ny Sag føres frem — saa gaar det næsten altid saadan at der kommer store Udslag til begge Sider.

Tilhængere af Sagen roser den som oftest, ud over, hvad man kan vente sig af den, og *Modstanderne* fremdrager gerne alle de saarbare Punkter, som oftest udover, hvad der er berettiget. Saadan er det ogsaa gaaet Kvindesagen, eller Kvinderne i vor Kamp for politisk Valgret og Valgbarhed. Der siges vel ikke mere saa mange affejende og onde Ord om denne Sag som i Begyndelsen — det

er nu taget under Overvejelse, om dette Krav dog maaske, naar alt kommer til alt, ikke er berettiget — eller retfærdigt; men Overvejelserne er mange og lange. Tænk om Kvinderne ikke var udviklede, nok eller modne til at modtage den politiske Stemmeret! Hvor udviklede var vel Mændene, da de modtog den? Er det ikke Øvelsen, der gør Mesteren? Kun Folketingsmand Borgbjerg har en Gang udtalt (det var ved det første Møde paa Kbhvn.s Raadhus efter, at Kvinderne havde faaet kommunal Valgret), at adskilligt vidnede om, at Kvinderne var mere modne til at modtage Valgret og Valgbarhed, end Mændene var det, første Gang de fik den almindelige Valgret. Dog her ligger kun en ringe Trøst — det eneste, som er sikkert, er, at der er et Spring tilbage endnu - langt eller kort - ingen af os ved noget om det.

Iblandt de Argumenter imod Kvindesagen, som man med størst Udbytte dvæler ved, er det, at det vil gaa ud over Hjemmene — Hjemmene vil lide under det, naar Kvinderne skal deltage i det offentlige Liv — ja jeg kunde næsten have Lyst til at sige, at det er bleven den Kæphest, alle Kvindesagens Modstandere rider trods alle Modbeviser, og Kæphesten er bleven ung og frisk efter Fru Dr. phil. Liss Jacobsens Foredrag i Vinter, Kvinden og Samfundet hed det, og det blev holdt i Dansk Kvindesamfund. Om denne Bekendelse (vil jeg hellere kalde den), vil jeg ganske kort sige, at fordi Fru Dr. Liss Jacobsen med sig selv har gjort den Erfaring, at hun ikke baade kan være selverhvervende og Hustru og Moder, saa maa hun ikke derfor sige, at Kvinder i Almindelighed ikke kan løse denne Opgave, thi der kan fremføres mange Beviser paa det modsatte, og *hvis* Fru Dr. Liss Jacobsen mener, hvad hun har fremført i sit Foredrag, hvilket der ingen Grund er til at tvivle om, saa er der intet andet tilbage for hende at gøre end hurtigst mulig *frasige sig alt offentligt Arbejde og kun ofre sig for sit Hus, Mand og Børn* — thi jeg vender tilbage til det, jeg gik ud fra, gifter en Kvinde sig, stifter Hjem, og bliver Hustru og Moder, saa er hendes første Pligt i Hjemmet og kan hun *kun* overkomme dette, saa maa hun opgive alt andet.

Men her staar vi netop ved Sagens Kærne, thi *det*, hvorpaa det kommer an, er „at Kvinderne, naar de gaar ind i Ægteskabet, da er udrustede med det fornødne Kendskab til en Husmoders og en Moders Gerning og Pligter. Hvis de blot ikke staar fremmede og famlende over for de Opgaver, som kommer til at ligge for dem under disse Forhold, saa vil Tiden kunne slaa langt bedre til, end hvis de skal til at prøve sig frem og gøre bitre Erfaringer, *førend der undertiden sent, undertiden aldrig naas et Balancepunkt*”.

Disse Anskuelse tror jeg, at jeg deler med mange Kvinder her i Landet — maaske med de fleste.

Af det foregaaende fremgaar det, at jeg hører til dem, der kæmper for politisk Valgret og Valgbarhed for Kvinder, fordi jeg finder det er simpel Retfærdighed.

Et Hjem er kun et Hjem i Ordets fulde Betydning, hvor Mand og Hustru i Fællesskab styrer og leder. Et Samfund vil først have fulde Betingelser for at blive et godt Samfund, naar Mænd og Kvinder sammen styrer og leder og skriver de fælles Love.

Vi Kvinder mener ikke at løbe fra vore Pligter i Hjemmene, fordi vi kræver lige Ret med Mændene — nej samtidig med at vi gør det, vil vi tage op til Drøftelse Spørgsmaalet om en *tvungen Uddannelse for Kvinder med det Formaal at dygtiggøre dem til en Husmoders og Moders Gerning*. Saa underligt det lyder, ser man undertiden Kvinder indgaa Ægteskab uden endogsaa at have de allernødvendigste Forudsætninger for at styre et Hus; tilberede Mad eller passe og pleje et lille Barn, man ser det baade i de højere og lavere Samfundslag, og desværre ser man ikke saa sjældent, hvor skæbnesvangert det kan være for en Families, for et Hjemms hele Vel, naar Husmoderen mangler Forudsætningerne for at være Husmoder. Naar Manden er saa velhavende eller tjener saa meget, at der kan købes Hjælp, saa gaar det jo sjældent helt forkert; men anderledes stiller det sig i de *smaa Hjem*, hvor hele det huslige Arbejde udelukkende hviler paa Husmoderen; *der* kan man bogstavelig talt sige, at Hjemmet staar og falder med hende; kender hun ikke, og er hun ikke fortrolig med Hjemmets Gerning, skal hun først eksperimentere sig frem, saa kan intet slaa til, og Utryghed og Fortvivlelse for Udkommet vil da være Resultatet, og er kun Begyndelsen til Hjemmets Ruin.

I vor Tid er det jo blandt den mere velhavende Del af Befolkningen snart oftest Tilfældet, at Døtrene fra Skolen gaar over i de studerende Klasser, tager Artium og fortsætter Studierne eller gaar ind i en eller anden Virksomhed som selverhvervende - *dygtige* paa alle mulige Omraader *undtagen* paa alt, hvad der vedrører en Husmoders eller Moders Gerning, og saa en skønne Dag indtræder de i Ægteskabet og Miseren er der.

Og kaster vi nu Blikket paa Døtrene fra de *smaa Hjem*, ja fra de fattige Hjem,

saa er Forholdet ganske det samme, eller maaske endnu værre. De unge Piger gaar fra Skolen nu til Dags helst ud i en *Forretning* eller paa en *Fabrik*. Nogle prøver sig frem som Tjenestepiger — de allerfleste uden at kunne noget. Saa mødes de i Nutidshjemmene ofte med Fruer, som ikke selv har de fornødne Kundskaber til husligt Arbejde — mange unge Koner forstaar jo ikke at lægge Arbejdet til Rette saadan, at Tiden slaar til. Naar nu dette er prøvet, og Udgangen er blevet et sørgeligt Resultat *for begge Parter*, saa er det forkastet at være Tjenestepige (hvilket egentligt er det allerbedste — vel at mærke, naar baade Fruerne og Pigerne forstaar deres Gerning — og saa efter dette gaar Vejen sikkert til *Forretning* eller *Fabrik*, meget ofte til Ulykke og Elendighed. Og indgaaes en Dag Ægteskab, ja, hvad kan saa saadan en stakkels Pige af huslig Gerning — *hvilke Betingelser har hun for at kunne styre et Hus med smaa Midler eller passe og opdrage et Barn?*

Der er visse Forudsætninger, som maa til for at bygge et Hjemms Velfærd og Lykke op, — ikke alene sjælelige men ogsaa rent materielle Betingelser er nødvendige for at underbygge et Hjem, om de ikke skal falde for de første Storme, hvilket desværre alt for ofte er Tilfældet i Nutiden.

Nej, det er ikke uden Grund, at Fællesstyrelsen har ønsket denne Sag paa Dagsordenen; det er sikkert paa Tide at tage dette Spørgsmaal op til Drøftelse, om vi ikke bør indføre en tvungen Uddannelse med det Formaal, at dygtiggøre Kvinderne til en Husmoders og Moders Gerning og bl. a. faa undersøgt, *hvad der tilfører Samfundet størst Værdi (for gifte Kvinders Vedkommende) — Hjemmets Arbejde eller Selverhverv.*

Et er sikkert, vi Kvinder maa værne vore Hjem. *Hjemmet er Forskolen til Samfundet.* Det, som Børnene og de unge ser og lærer i Hjemmene, *det er det*, de senere skal føre ud i Samfundet — *det er det* — de skal leve Livet paa — derfor er det nødvendigt, at vore Hjem er gode Arnesteder.

At Øjeblikket er gunstigt for at føre dette Spørgsmaal frem, er jeg ikke i Tvivl om, naar jeg ser, at *Folketinget i dette Foraar for nylig har taget under Overvejelse Spørgsmaalet om Skoler for den konfirmerede Ungdom.* Umuligt var det maaske ikke, at man kunde faa disse to Ting til at mødes, jeg er ganske

overbevist om, at der vil findes Mænd i Rigsdagen, som vil tage vel imod denne Sag. Om den slaar an, vil jo sikkert bero paa, hvordan K. K. F. vil tage den op og føre den frem.

Naar vi tænker os, at Undervisningen skal være *tvungen*, saa er det *kun*, fordi vi ønsker, at *alle* Kvinder skal have disse fornødne Kundskaber; hvis det ikke bliver *Tvang*, saa vil det kun blive den Del af Kvinderne eller Hjemmene, som i Forvejen har Blikket aabent for, at de maa og bør tage dette som en Pligt imod Samfundet. Hvad gør dog det, at en Del Kvinder, som maaske ikke faar Brug for det, kommer til at gennemgaa en saadan Uddannelse. Skade af det kan de da aldrig have, og gifter de sig, kommer det dem kun til Gode.

Nu vil nogle maaske komme og sige: Vi har *Skolekøkkenerne*, er det ikke nok Nej, jeg tror ikke, at det er nok. Skolekøkkenerne er udmærkede, men netop fordi vi har dem som *et godt Grundlag*, har vi de bedste Betingelser for, at en Fortsættelse *efter Skoletidens Afslutning* - efter Konfirmationen, i den Tid, hvor de unge Piger legemligt udvikler sig saa stærkt i enhver Retning, kan det kun være til Gavn for dem. — Og siger man nu: det koster Tid og det koster Penge, saa vil jeg til det første svare: *enhver ung Mand maa her i Landet anvende paa sin Værnepligt fra 12 til 18 Maaneder uden Hensyn til om det passer ham* i hans Virksomhed eller ej, skulde saa de unge Kvinder ikke kunne anvende en lignende Tid?

Jeg vil sige med de norske Kvinder:

Manden maa gøre Værnepligt for i Krigstilfælde at værne Landet udadtil, skulde enhver Kvinde ikke kunne ofre en Tid paa at dygtiggøre sig til at værne Landet indadtil imod de Fjender, som kan true Hjemmene, hvis Kvinderne gaar tilbage i Evne til at opfylde Husmoderens og Moderens Pligter".

Da vi forhandlede i Fællesstyrelsen om denne Sags Fremførelse, foreslog jeg at gribe fast om Brændenælden og fremføre Sagen under Navn af *Værnepligt for Kvinder d. v. s. tvungen Undervisning for Kvinder med det Formaal at bibringe enhver Kvinde Forstaaelse af en Husmoders og Moders Gerning*; men ved Afstemningen om dette Punkt tabte jeg med *3 Stemmer imod 5*, og jeg bøjer mig for Afstemningen Navnet har jo mindre at sige, selv om jeg netop i disse Ord fandt det rette Udtryk for den Tanke, som her skal føres ud i Livet: *Kvindernes Værnepligt indadtil i Lighed med Mandens Værnepligt udadtil.*

Naar det bliver sagt, at det *vil koste Penge*, saa vil jeg trøstigt svare, at de Penge kommer dobbelt igen. — Hvilken Forskel er der ikke paa Hjem med smaa Indtægter! Hvis vi tager et, hvor en dygtig god Husmoder passer Sagerne, kan det være forbavsende at se, hvor meget hun kan faa ud af lidt i Modsætning til en, som intet kan, .og derfor ikke kan faa noget til at forslaa.

Det er muligt, at vi gaar imod en Tid, hvor alt husligt Arbejde efterhaanden vil blive *Fagarbejde*, og hvor Maden laves i *Centralkøkkener*, — meget kan tyde paa det; min Overbevisning er det dog, at Hjemmet ikke vil udslettes: vi Mennesker kan ikke undvære det. Tiderne kan maaske af og til omforme det noget; men undvære kan vi ikke dette *Fristed og Hvilested, hvor der bødes og glattes paa de Buler og Stød, Verden giver Mennesker*.

Det er Kvinderne, der føder Børnene, det er Kvinderne, som leder Barnets Fjed i de første Aar. Hvor meget nedlægges ikke i Barnet baade sjæleligt og legemligt just i disse første Aar, og ved vi ikke alle, at ved en god, omhyggelig Pleje og ved en god, sund Kost kan Spiren til mangen Sygdom undgaas. Desuden hører man ikke sjældent Læger svare paa Forespørgsel om, hvad det eller det lille Barn fejler: „*Aah, det fejler egentlig ikke andet end Mangel paa Pleje*”.

Det burde ikke kunde siges. Lad os arbejde hen til, at *enhver Kvinde faar de nødvendigste Kundskaber om Husmoderens og Moderens Gerning*, jeg mener, at det kan ske i et Tidsrum indenfor 14 til 20 Aars Alderen uden store Vanskeligheder, dog maa alle Overvejelser af mere indgaaende Art drøftes i det *Udvalg*, som vi bliver nødt til at henvise denne Sag til, hvis vi bliver enige om, at den skal tages op.

Der tales meget om Pligten til at beskytte Fædrelandet udadtil - men der har hidtil været talt for lidt om Pligten til at beskytte og værne Landet indadtil gennem gode Hjem. Jeg tror, at det er Kvinderne, som skal tage denne Opgave op, ved at paatage sig en Værnepligt.

Gid dansk Kvindesamfund maatte komme til at løse denne Opgave, thi her ligger en Opgave og venter paa Løsning, hvorigennem vi vil kunne komme til at give vort Fædreland en værdifuld Støtte.

Kilde

kvinfo.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Foredrag, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/thora-knuksens-foredrag-om-tvungen-eller-frivillig-undervisning-for-enhver-kvinde-i-husmoderens-og-moderens-gerning-1912>